

Septembercirculaire Gemeentefonds 2025 nader toegelicht

1. Algemeen

Accressen

Het woord accres is een vakterm voor groei door indexatie, die zowel positief als negatief kan zijn. Uitgangspunt is dat het gemeentefonds meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product volgt. De indexatie is gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. In deze septembercirculaire zijn de betrokken indices geactualiseerd volgens de Macro Economische Verkenningen 2026 van het Centraal Planbureau.

Het volume accres wordt gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde (t-9 t/m t-2) van de ontwikkeling van het bbp. Voor de jaren 2026 tot en met 2030 schommelt de raming van het volumeaccres net als in de meicirculaire 2025 rond de 2,0% dalend naar 1,6%. Deze is in alle jaren neerwaarts bijgesteld met enkele honderdsten van procenten. Dat lijkt niet veel, maar in termen van geld wèl. Voor onze gemeente gaat het om een daling van € 81.000 in 2027 oplopend naar € 406.000 in 2030. Deze neerwaartse bijstelling zal worden afgeraamd van de beschikbare stelpost volumeontwikkelingen. Deze bijstelling leidt dus niet tot een budgettair nadeel maar minder beschikbare dekking voor de in de toekomst op te vangen volumeontwikkelingen.

De indexatie voor loon- en prijsontwikkeling is gebaseerd op de prijs bruto binnenlands product (pbbp-index). Met name voor 2026 is de raming voor de prijs bbp neerwaarts bijgesteld, met 0,25%, van 2,75% naar 2,5%. Voor Harderwijk leidt dit vanaf 2026 tot een structureel nadeel van afgerond € 250.000.

BTW-compensatiefonds (BCF)

Het BTW-compensatiefonds (BCF) heeft een plafond. Dat bedraagt in 2025 voor gemeenten € 4,5 miljard. Als de gezamenlijke declaraties onder dit plafond blijven, wordt het verschil in het gemeentefonds gestort. Bij overschrijding volgt een uitname. Jaarlijks wordt bij de septembercirculaire een voorschot verstrekt op de verwachte onderschrijding van dat kalenderjaar. In deze circulaire bedraagt het voorschot voor het jaar 2025 voor onze gemeente € 1,1 miljoen. Na verrekening met de begrote onderuitputting van € 880.000 leidt dit tot een voordeel van € 250.000. Bij de meicirculaire 2026 volgt de afrekening over 2025.

Recapitulatie Algemeen

bedragen x € 1.000	2025	2026	2027	2028	2029
Volume accres historisch Bbp			-81	-158	-241
LPO accres prijs Bbp		-241	-242	-277	-241
BCF-plafond 2025	1.129				
diversen		80	9	16	-40
Subtotaal	1.129	-161	-314	-419	-522
Raming aan lastenzijde begroting	-880		81	158	241
Netto budgettair verschil Algemeen	249	-161	-233	-261	-281

(positief getal = voordelig; negatief getal = nadelig)

2. Taakmutaties

In het gemeentefonds geldt het principe: 'geld volgt taak'. In de septembercirculaire 2025 zijn een aantal taakmutaties opgenomen, zowel nieuwe taken als uitbreiding van bestaande taken. De mutaties met een impact voor Harderwijk van meer dan € 10.000 zijn hieronder genoemd. Tenzij anders vermeld worden de bedragen geraamd aan de lastenzijde van de begroting, zodat ze budgettair neutraal verlopen.

Hervormingsagenda Jeugd 2023 en 2024

Naar aanleiding van de eerdere afspraken in het voorjaar met de VNG heeft het kabinet besloten tot compensatie van 50% van de incidentele tekorten 2023 en 2024 in de jeugdzorg. Het gaat voor Harderwijk om een bate in 2025 van bijna € 2,0 miljoen. Deze middelen worden toegevoegd aan de stelpost taakmutaties en betrokken bij de uitkomsten sociaal domein met de tweede tussentijdse rapportage 2025.

Loon- en prijsbijstelling middelen op de Aanvullende Post (AP) jeugdhulp

De Rijksoverheid had middelen gereserveerd voor de loon- en prijsbijstelling die samenhangen met de voor Jeugdzorg gereserveerde middelen uit het coalitieakkoord Rutte IV. Nu worden de middelen voor de jaren 2026 en verder uitbetaald. Het gaat om afgerond € 55.000 structureel vanaf 2026. Deze baten vallen vrij ten bate van het saldo omdat voor jeugdhulp al reëel geraamd wordt.

Wet integrale suïcidepreventie

Compensatie van jaarlijks € 28.000 voor uitvoering van een nieuwe gemeentelijke taak vanaf 1 januari 2026 op grond van Wet integrale suïcidespreventie. Deze middelen worden functioneel weggezet naar het taakveld.

Implementatie Participatiewet in balans

Het wetsvoorstel Participatiewet in Balans is een initiatief om de Participatiewet te vereenvoudigen en te verbeteren, met name door meer maatwerk, versoepeling van regels en een menselijkere aanpak. De compensatie voor Harderwijk bedraagt € 82.000 in 2025 en € 36.000 in 2026. Deze middelen worden toegevoegd aan de stelpost taakmutaties.

Vervroegde Tweede Kamer verkiezingen

Voor de organisatie van de vervroegde Tweede Kamerverkiezing op 29 oktober 2025 ontvangt Harderwijk € 165.000. Deze vergoeding is aanvullend op de vergoeding die gemeenten krijgen voor de uitvoering van hun wettelijke taken bij het organiseren van verkiezingen. Deze compensatie wordt toegevoegd aan het verkiezingsbudget.

Recapitulatie Taakmutaties

bedragen x € 1.000	2025	2026	2027	2028	2029
Wet integrale suïcidepreventie		27	27	28	28
Hervormingsagenda Jeugd 2023 en 2024	1.986				
Loon- en prijsbijstelling middelen jeugdhulp		64	53	53	53
Indexatie Wmo demografie					
Implementatie Participatiewet in balans	82	36			
Vervroegde Tweede Kamer verkiezingen	165				
Diversen	6	4	14	8	7
Subtotaal	2.239	131	94	89	88
Raming aan lastenzijde begroting	-2.233	-63	-27	-28	-28
Netto budgettair verschil taakmutaties	6	68	67	61	60

(positief getal = voordelig; negatief getal = nadelig)

3. Decentralisatie- en integratie-uitkeringen (DU/IU's)

In de septembercirculaire 2025 zijn een aantal nieuwe en wijziging in bestaande IU/DU's opgenomen. De mutaties met een impact voor onze gemeente van meer dan € 10.000 worden hieronder genoemd. Tenzij anders vermeld worden de bedragen geraamd aan de lastenzijde van de begroting, zodat ze budgettair neutraal verlopen.

IU Participatie

In het kader van beschut werk worden middelen beschikbaar gesteld om de werking van loonkostensubsidie te verbeteren. Dat wordt in de jaren 2025 tot en met 2027 verdeeld via de IU Participatie, daarna zal het worden verdeeld via de algemene uitkering. Het gaat voor Harderwijk om gemiddeld € 100.000. Deze middelen worden toegevoegd aan de stelpost taakmutaties

DU versterking omgevingsveiligheidsdiensten

Dit betreft een compensatie voor het uitvoeren van wettelijke taken op het gebied van omgevingsveiligheid die vanaf 2025 op het bord van de gemeenten komen. Het gaat voor onze gemeente om gemiddeld € 14.000. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de stelpost taakmutaties.

DU Spreidingswet

Voor het zoeken naar opvangplekken voor asielzoekers ontvangt onze gemeente in 2025 eenmalig een bedrag van € 44.000. Dit bedrag wordt functioneel bijgesteld binnen het taakveld vreemdelingen.

Overlast asielzoekers

Voor de lokale aanpak van overlast van asielzoekers is door het Rijk eenmalig geld beschikbaar gesteld in 2025. Voor onze gemeente gaat het om € 100.000. Deze middelen worden toegevoegd aan het budget voor de straatcoaches.

DU Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)

De decentralisatie-uitkering CDOKE vervangt de specifieke uitkering (buiten het gemeentefonds ofwel SPUK) CDOKE. In 2026 wordt voor onze gemeente een bedrag van ruim € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld om uitvoering te kunnen geven aan hun taken op het gebied van klimaat- en energiebeleid. De middelen zijn ook beschikbaar voor de periode 2027 tot en met 2030 maar de uitkeringsvorm na 2026 is nog niet bepaald. Daarover wordt nadere informatie verstrekt in de meicirculaire 2026. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de stelpost taakmutaties in afwachting van nadere advisering.

DU Overheidsbrede dienstverlening

De SPUK Informatiepunten Digitale Overheid (IDO) wordt vanaf 2026 omgezet naar de DU Overheidsbrede Dienstverlening. Via deze uitkering worden gemeenten gefaciliteerd om laagdrempelige en empathische ondersteuning te bieden bij regelzaken met de (digitale) overheid en om hun regierol in het lokale netwerk in te vullen. Vanuit onze gemeente is dit ondergebracht bij de bibliotheek. Vanaf 2026 is na aftrek van een korting van 10% een structurele bijdrage van € 42.000 beschikbaar. Om de taak op niveau te kunnen uitvoeren zullen we exclusief de korting een lastenraming opvoeren.

Recapitulatie IU/DU

bedragen x € 1.000	2025	2026	2027	2028	2029
Participatie (IU)	91	98	104		
Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	20	13	13	13	13
Spreidingswet	44				
Overlast asielzoekers	100				
Capaciteit klimaat- en energiebeleid (CDOKE)		1.508			
Overheidsbrede Dienstverlening		42	42	42	42
Diversen	14	6	15	11	
Subtotaal	269	1.667	174	66	55
Raming aan lastenzijde begroting	-266	-1.680	-178	-71	-60
Netto budgettair verschil IU/DU	3	-13	-4	-5	-5

(positief getal = voordelig; negatief getal = nadelig)

4. Basisgegevens bij uitkeringsmaatstaven/ontwikkeling uitkeringsbasis

De algemene uitkering wordt berekend door basiseenheden bij een maatstaf te vermenigvuldigen met een maatstafgewicht. In vaktermen: Q*P. In dit item gaat het om de verschillen van eenheden bij de uitkeringsmaatstaven ten opzichte van de vorige circulaire, die van mei 2025.

Bij deze circulaire heeft een actualisatie plaatsgevonden van de eenheden op de betreffende peildatum. Dat leidde tot min voor de maatstaven eenpersoonshuishoudens, inwoners 75+ en onderwijsachterstanden.

Daarnaast een plus bij maatstaven migratie, loonkostensubsidie en doelgroepenregister. De mutaties bedragen een voordeel van gemiddeld € 57.000 over alle jaren.

Het effect van gewijzigde aantallen is in de circulaire opgenomen onder het begrip 'ontwikkeling uitkeringsbasis'. Daarmee wordt bedoeld dat op landelijk niveau de omvang van het gemeentefonds per circulaire vast staat. Als de aantallen (Q) stijgen, zal de uitkeringsfactor (P) moeten dalen om op hetzelfde bedrag uit te komen. Het effect van de ontwikkeling uitkeringsbasis verschilt per jaar, en komt ten opzichte van de meicirculaire 2025 voor Harderwijk gemiddeld uit op een daling van € 96.000 in de jaren vanaf 2025.

Idealiter heffen de bedragen van de hoeveelheidsverschillen en de ontwikkeling uitkeringsbasis elkaar op. Dat is echter alleen het geval bij een 'gemiddelde' gemeente, en wanneer de aantallen door de rijksoverheid en de individuele gemeente op hetzelfde moment in de budgetcyclus worden aangepast. En dat komt eigenlijk nooit voor.

Recapitulatie aantallen/ontwikkeling uitkeringsbasis

bedragen x € 1.000	2025	2026	2027	2028	2029
Hoeveelheidsverschillen	130	2	17	40	64
Ontwikkeling uitkeringsbasis		-80	-81	-79	-80
Subtotaal	130	-78	-64	-39	-16
Raming aan lastenzijde begroting					
Netto budgettair verschil aantallen/UB	130	-78	-64	-39	-16

(positief getal = voordelig; negatief getal = nadelig)